LÉGVÁRAKTÓL A VALÓSÁGIG

A Kanadai Magyar Ujság karácsonyi számában végtelenül bájos kis mesét közöltünk angol nyelven. A mesebeli kis ördögről volt szó, aki (ki tudja, hogy, hogy nem) valami üzemzavar következtében fiatalon és ártatlanul került a pokolba, ahol — bár otthon érezte magát — semmiképen sem illett a szemenszedett gonosztevők bandájába. A világ ezen egyetlen ártatlan kis ördöge a mese szerint ott ugrált naphosszat a legforróbb lángokban és mig a többi belzebub lelkét cafattá facsarták a poklok kinjai — a mi kis barátunk ugy élt a rettentő tüztengerben akárcsak hal a vizben.

Önkéntelenül is ez a kis mese jut eszünkbe, amikor Kanada pénzügyi és gazdasági szerkezetének megrázkódtatásakor kezüket tördelik egyesek és panaszjajukkal töltik be a földet. A nagy háborus nyerészkedések hazárdjátékának folytatására pontot tett az idő és mig ezrek és ezrek siratják könnyelmü befektetéseiket, végre hüvösre kerültek a spekulánsok tucatjai, akik immár évtizedek óta nyuzták a hiszékenyeket.

De mindennél fontosabb az, hogy — megszünt az ugynevezett "boom", a kellő alap és pénzügyi háttér nélkül mesterségesen felfujt ipari és gazdasági fellendülés korszaka és Kanada ismét visszanyult a régi valódi békebeli idők takarékossági törvényeihez. Egészen bizonyos tehát, hogy — hacsak a természet fejbe nem vág valami különlegesen bő terméssel — 1930 nem lesz a rekord esztendők közé sorozható.

De ha kevesebb kárét is vesznek az idén, ha kevesebb pénzt költenek is majd és ha az álmokkal bélelt légvárakból le is szállunk az élet könyörtelen tényeitől megcsontosodott kegyetlen anyaföldre: legalább meg fogjuk becsülni azt a nehezen megkeresett dollárt, amely sokszor oly könnyen eluszik a munkaidény vagy hétvégi szabadnapok mámorában, hogy annál több gond és nagyobb nyomor járjon a nyomában.

Ennek a nagy leckének tehát el kellett jönnie, hogy tanuljon belőle mindaz, akit elkapott a gyors meggazdagodás kincskereső lelkülete. Mit tagadjuk, hogy közülünk is sokan jöttek Kanadába szép álmokkal, nagy reményekkel. Sőt nem egy magyar akad, aki egyenesen tultesz Verne Gyula avagy Jókai Mór képzelőtehetségén is. Hogy mást ne is emlitsünk: a jó multkor irt be egy honfitársunk, hogy hallotta, miszerint az egyik néger fejedelemasszony olyan férjet keres, aki már sokat látott, tapasztalt ezen a sártekén. A mi emberünk mindjárt fel is sorolta, hogy ő nemcsak végigjumpolta Kanadát Montreáltól Calgaryig és vissza, de becsületesen megvérekedett annakidején a muszkával és a taljánnal is, sőt — ami magyar embernél igazán ritkaság — a saját faluján kivül megfordult Bürgözdön, Csajágröcsögén és Kotoralsódomborin is: tehát ajánlkozik a néger fejedelemségre.

Nem kevésbé mulatságos (vagy szomoru) az, amikor beir egy derék magyar, hogy áruljuk el neki annak a jólelkü gazdag embernek a nevét, aki százezer dollárt igért annak, aki Halifaxtól Vancouverig végigtalpalja ezt a ménkü nagy országot — de mindezeknél talán többet mond az az eset, amikor azt kérdezik tőlünk, hogy miképen kaparintható meg az a kerek egymillió dollár, amelyet annak megjutalmazására tüztek ki, aki azt egy éven belül el tudja költeni.

Tehát a fenti példákból is láthatjuk, hogy még a közgazdasági szinfalak mögé nem látó egyszerü magyart is elfogja néhanapján a spekuláció aranyszomjas láza és habár mindegyikünknek alaposan meg kell fizetnünk a rossz termésből és tőzsdei áresésekből kifolyólag a kereseti lehetőségeket is sulyosbitó helyzetért — végeredményben jó nevelő hatással lesz az egész kanadai magyarságra, melynek egy része szintén többet hitt a "boom" bolonditó álomképeiben, mint a két keze munkájában.

Tehát nem százezer vagy egymillió dollár, nem spekulációra alapitott gyors meggazdagodás kell a magyarnak, hanem — munka! Munka, amely legyen bár fáradságos, de legyen lehetőleg állandó és méltányosan dijazott. Ma már nemcsak a vén Európában, hanem a kamaszkorát élő Amerikában, sőt a kölyök korában is nagy eredményeket felmutató Kanadában is befellegzett a gyors meggazdagodásnak; de ugyanakkor reméljük, hogy a légvárak álomtornyai helyett a valóság sziklaszilárd alapjain a keresetét megbecsülő, szorgalmas és takarékos kanadai magyar munkástömegek előtt megnyilik a boldogulás utja.

Hogy szegények vagyunk, sőt azok is maradunk, az ne fájjon senkinek. "A vagyon még nem boldogság" tartja a közmondás. Hadd idézzük végül ismét a mesét, melyben hiába emelik a mennyekbe a kis ördögöt, amikor kiderül ártatlansága: ő visszakivánkozik oda, ahol bölcsője ringott és akárcsak az a szegény ember, aki bár minden komoly szociális erő felhasználásával, határozott célkitüzéssel dolgozik helyzete javitásán — felemelt fővel, férfiasan áll a vártán: és nem fájnak neki a földi poklok kinjai!

Szenzációs operációk a "tört-arcuak" magyar otthonában

MESTERSÉGES ÁLLKAPCSOKKAL, UJ REGENERÁCIÓS ELJÁRÁSSAL MENTIK MEG A TÁRSADALOMNAK A HADIROKKANTAKAT

A tört-arcuak forradalma ... Ezt a cimet viselték azok a cikkek, amelyek a minap a francia lapok hasábjain a nyilvánosság elé tárták a világháboru sokezer szerencsétlen áldozatának a sorsát. Tört-arcuaknak nevezik magukat azok a francia rokkantak, akiknek az arca háborus sebesülésük következtében eltorzult. Akiknek dumdumgolyó roncsolta szét az arcukat, gránátszilánk szakitotta szét az állkapcsukat, vagy repeszdarab verte ki a fogukat és most ettől a szörnyü emléktől eltorzult arccal járják a kálváriát.

A cikkek abból az alkalomból jelentek meg, hogy a francia tört-arcuak kiváltak az ottani rokkantegyesületből, külön csoportosultak és forradalmi hangon követelnek orvoslást a bajukra.

— Minket senki sem hallgat meg, — panaszkodnak. — A vakokat intézetbe helyezik el, mü lábat kap és ülőfoglalkozást végezhet, a csonkakezüeket speciális foglalkozásra nevelik. A vakot, bénát, csonkát, mindenki támogatja, mindenki sajnálja. Tőlünk mindenki irtózik. Itt állunk erős kézzel és ép lábbal s nem jutunk kenyérhez, mert sehol sem kapunk munkát. Még koldulni sem mehetünk, mert a háziasszony, ha az arcunkra néz, ijedtében becsapja előttünk az ajtót.

Igy lázonganak a gloire nemzetének fiai, a tört-arcuak, a győztes háboru után. Nézzük meg hát akkor, hogy mi a helyzet ezen a téren nálunk, a kifosztott, megcsonkitott országban.

A Timót-uccai régi Laudon-tüzérkaszárnyában van a Magyar Királyi Hadirokkant Otthon. Mintegy háromszáz hadirokkant lakja. A legénység közös-termekben, a tisztek kis szobákban. Minden rokkantnak rádiókészüléke van. Közös étkező, társalgóterem zongorával sakkasztallal, hogy szórakozásuk is legyen. Csöndesen, békésen éldegélnek itt a rokkantak és ha a nehéz gazdasági viszonyok korlátozzák is a lehetőségeket, a szerető bánásmód sok mindent pótol.

Az otthonnak van egy osztálya, a sebészeti és plasztikai osztály. Egy helyiség az orvosoknak, mellette két mütőszoba. Két kis szoba. Külsőségekben meg sem közeliti a gazdag fölszerelésü mütőket, de néhány magyar orvos a csodával határosnak látszó teljesitményt végez itt. Ebben a szerény két kis mütőszobában a rokkantak ezreinek adják vissza a munkaképességüket és a tört-arcuak egész seregéből faragnak uj embert.

A világháboruban, mikor minden épkéláb orvos katonai szolgálatot teljesitett, gyakran megtörtént, hogy a front mögött belgyógyászok, szülészek, végeztek sürgős operációkat. A cél elsősorban mindig az volt, hogy menteni az emberi életet. Sok operáció igy nem sikerülhetett olyan tökéletesen, mintha szakértő mütőorvosok végezték volna. Ezért van, hogy a rokkantak ezrei még a háboru után tiz esztendővel sincsenek teljesen rendben és az operációjuk korrigálásra szorul. De nemcsak az esetleg elhibázott mütéteket kell rendbehozni, hanem pótolni kell azokat a hiányokat is, amelyekre a háboru alatt kifejlődött sebészet tanulságai most már módot adnak.

A Rokkant-Otthon sebészeti osztályára seregesen kerülnek a tört-arcu rokkantak, akiket speciális eljárással kezelnek. Külföldön nem ismerik ezt az eljárást.

Ime mutatóba egy példa.

LÁBSZÁRCSONTBÓL — ÁLLKAPOCS

A francia katona állkapcsát leszakitotta egy gránátrepesz s az egész rágószervét szétroncsolta. A francia orvos platinalemezzel, vagy elefántcsonttal pótolta az állkapcsot, felfejtette a katona nyakán a bőrt és ezzel a bőr darabbal fedte be a sérülést. Nagyjából igy csinálta a német orvos is, azzal a különbséggel, hogy ő később már kiperálta a rokkant járócsontjának félholdszerüen meggörbült részét és ezzel pótolta az állkapcsot. A sebforradást legfeljebb parafinfecskendezéssel igyekeztek eltüntetni, de a rokkant arca továbbra is torz maradt.

Nálunk most mesterségesen állitják elő az állkapcsot. Mesterségesen — de mégis eleven csontból. A beteg lábszárából lefaragnak két vékony csontlemezt, amelyekben megtalálható a csontképződés minden alkatrésze. Ezután összeillesztik a két lemezt, amely tetszés szerint hajlitható, megformálják belőle az állkapcsot és behelyezik a beteg szájüregébe. Az eleven csontlemezekben megindul a regenerációs sarjadás és az állkapocs tökéletes lesz. Utána még pótolják a hiányzó lábhusrészeket és csak azután következik a sebnek bőrrel való befedése. Ennek köszönhető, hogy nálunk alig akad eltorzult arcu rokkant és a rokkankérdés szomoru bokrétájából hiányzik a tört-arcuak problémája.

Még érdekesebbek a koponya operációk. A fejlövéses rokkantak közül igen soknak megsérült az agyhártyája. A sérülés ki

BAJT HOZÓ BABONA

IRTA STOJANOVITS ADA

Nagyon kiváncsi természetü ember volt Galambos János gazda, Tiszakürtön, kiváncsiságát sohasem tudták eléggé kielégiteni. Váltig mondogatták János bácsinak, hogy ha egy nő kiváncsi természetü azt megértik valahogy, de férfihez ez már nem igen illő dolog; "születési hiba ez mán kendnél" mondogatta Szekeresné, a szomszédasszony, kivel mindig zsörtölődött. Örökké a kiváncsiság fúrja az oldalát, hogy legtöbbször a pipa is kiesik a szájából.

— Miért nem mén el Rozál nénihez és jövendőt mondat magának? — mondogatták egyszer beszéd közben.

János bá' gondolkozott. Annyira, hogy az égő pipa megen majdnem kiesett a szájából.

— Hát mondok valamit, e megyek és jósoltatok magamnak, meglátjuk igazat mond-e nekem, is mint mindenkinek ez a vén banya.

Másnap János bácsi felcihelődött és beállitott a beesett arcu vén fogatlan cigányasszonyhoz, ki igaz jövendőmondásában hires volt; messze vidékről is eljöttek hozzá, egy oduba, amely tele volt mindenféle varázslatos dolgokkal, füszerekkel és teákkal, előtte a kártya, ha kellett tenyérből is tudott jósolni.

Rozál néni most is éppen a kártyát forgatta, amikor János bácsi belépett hozzá.

Adjon Isten öreg Rozál néni, — köszöntött illendően.

— Isten hozta kendet János bá', mi járatban van erre én felém? — rikácsolta az öreg cigányasszony.

— Hát csak e jöttem vóna, juttasson nekem is valamit abbul az igazságból, amiből másoknak is oly sokat oszt.

Az öreg cigányasszony ráncos arca mosolyra nyilt és már kezdi a kártyát keverni.

— Csak üljön le kend, erre a székre ni.

János bácsi leült arra a rozoga székre, amely minden vendégnek rendelkezésére állt, közben nagyon kellett vigyáznia, hogy véletlenül ne a földön találja magát, mert ugy mozgott az a szék.

Rozál néni buzgón vetett, rakosgatta, ujra vetett és mondá egy makk hetesre mutatva:

— Vigyázzon János bá' vigyázzon, kutya van a kertben, nagy bosszusága lesz, egy reggelen az egyik tehene hiányozni fog.

— Tyüh, mit mond, no mán ennek fele se tréfa!

— Messzi utra viszi kendet a vasut és hajó János bá', — mutatá fontoskodva a zöld hetes kártyát Rozál néni.

No mán pedig én ebben az életben sohse teszem ki a lábam Tiszakürtről, — bizonyitgatta János bácsi.

— Pedig a kártya csak azt mutatja kendnek.

Mikor Rozál néni befejezte a kártyavetést, János bácsi azt mondta:

— Hát jót mondott nekem mindent az igaz, mert a tehenem árára fáj a fiamnak a foga, nagy gyerek mán, pénz kell neki, nekem pedig most nincs.

Azonban János bácsi kiváncsiságának megint csak nagy elemében volt, még többet szeretett volna tudni, mint amennyit Rozál néni mondott.

— Hát a jövőt meg e tudja mondani, az igazi nagy jövőt?

— A jövőjét akarja tudni János bá', már előre — kérdé Rozál néni alig pislogó fakó szemeivel komolyan reá pillantva.

— Hát valahogyan megszeretném tudni.

— Nem igen jó azt előre tudni, de ha minden áron tudni akarja, ugy menjen kend éjjel a faluvégi kuthoz, nézzen bele és a kut tükörképen mutatja kend nek a jövőjét.

Arról a kutról van itt szó, amelyből vizet nem merit soha senki, mert szomoru legendája van.

Esztendőkkel ezelőtt a falu legszebb leánya halálos szerelmes volt Bibó Péterbe, a biró fiába, a szülők nagy haragban voltak egymással, Boriskának amugy is mostohája volt, igy hát ellene voltak a fiatalok vonzódásának és házasságukba semmiképen nem egyeztek bele. Boriska nagy szerelmi bánatában, hogy igy erőszakkal szétválasztják őket, a kutba ugrott.

Azt beszélték sokáig, hogy éjjel kijön a kutból vőlegénye ablakához; Bibó Péter egyszer kiment éjfélkor a kuthoz, bele nézett, tisztán látta menyasszonya kezét, amint hivta őt.

Egy esztendőre rá Péter is meghalt.

Azóta soha senkisem mert vizet meriteni a szomoru legendáju kutból. A falu népe annyira félős, hogy még állatjait sem itatja belőle. Voltak egyesek, akik már bele néztek és tükrében a jövőjüket látták.

János bácsi sem nyugodott meg. Egy nyári éjjelen fel kelt, és elment a kuthoz.

Amint bele pillantott, visszaugrott.

— Szent Isten, mit láttam — s futott haza és feleségének jaj veszékelve mondá el.

— Hát mit látott kend a kutban? — kérdé falfehér arccal Galambosné.

— Azt, hogy leégett a házam, mindenem, s galambfehéren, koldusmódra ültem egy kövön a leégett házunk előtt és sirtam- sirtam.

— No de ilyet — hüledezett Galambosné és másnap elbeszélte a faluban férje látomását.

A babonás falusinép naphosszat csak erről beszélt, ellátták Galambos gazdát mindenféle tanáccsal, végtére azt javasolták, hogy adja el a házát, mindenét.

János bácsinak nem volt ettől a perctől nyugta, már hogy az ő háza, mindene leégjen, ő koldusbotra jusson, rászoruljon arra, hogy valaki neki egy falat kenyeret adjon alamizsnaképp?!

Dehogy, dehogy; eladja házát, mindenét és elmegy messzire kivándorol.

E babonás látománynak rettenetesen a hatása alatt állt; s végzetét kiakarta kerülni.

János bácsi eladta házát mindenét, s könnyes, fájó szivvel bucsuzott édes szülőföldjétől. Feleségével és fiával vasutra ültek, napokig utaztak, mig egy kikötővárosban hajóra szálltak.

Bámulták a nagy tengert, a vizet, amely a végtelenségig viszi őket.

— Hej, hej de furcsának is érezték magukat. Hogy mért is volt oly kiváncsi János bá' s mért kivánta a jövőt látni. Élete párjából csak ugy patakzottak a szemrehányások.

— Sose legyen az ember oly kiváncsi, lesz ahogy lesz, de a jövőt még mindig ráér megtudni.

Nem is szólt János bá' semmit, elfordult, könnyeit törölgette.

Messze idegen országban Kanadában szálltak ki. Látták, hogy itt nem is olyan rossz. Kanada egy gyönyörü, áldott ország. Van itt föld elég, van buza, van itt, minden, minden. Találtak is az anyanyelvükön szóló magyart, sokat, nagyon sokat.

No most már kissé megvigasztalódtak. János bácsi a fiuval együtt egy kőszénbányában dolgozott, a fenmaradt pénzen épitettek egy kis házikót, volt házuk, földjük, tehenük, baromfiok, igy hamarosan megszokták a kanadai életet.

A fiatal Galambos János nem is vette oly nehezen az egész dolgot, jól érezte magát, tetszett neki.

— A keservét annak a kutnak, mög annak a jövendőlátásnak legalább világot láttam, — mindogatta.

Multak az esztendők, János bácsi már szép vagyont gyüjtött, dolgozott szorgalmasan, fia is megnősül, de kezdte a honvágy elfogni. Vágyódik az ő szülőfalujába. — Nem maradok Kanadában, haza mék! — Öregnek érezte magát, Tiszakürtön akart meghalni és ott pihenni.

— Eladom a házat és haza mék. Otthon veszek ujra egyet — jelentette ki.

— Otthon vesz kend házat, hogy legyen minek leégni — csufolgatta Galambosné.

De biz addig beszélt, mig eladott mindent és családjával hazautazott.

Tiszakürtön nagy kiváncsisággal várták Galambosékat, az egész falu apraja nagyja; körül fogták, hadd hallják csak az ujságokat, hireket, csodákat a tengerentuli nagy világból. Mesélt is sokat. — Vágytam viszsza vissza — sóhajtotta a közmondás szerint:

Mert aki a Tisza vizét issza
Vágyik annak szive vissza!

Régi mondás, de igaz mondás, hagyták helyben.

Szép házat vettek ujból s éldegéltek tovább. János bácsi már nem volt biz oly kiváncsi, de nem is volt rá ideje, mert eljátszogatott unokájával, a két esztendős kis Marikával. Sőt már el is felejtette a legendás kut látomását is, Rozál néni az öreg cigány asszony is meghalt de azért a babonás falusi nép, még mindig hitt a látomásban, s el is kerülték, ha pedig arra mentek, gyorsan keresztet vetettek.

Bekövetkezett az ősz. Korán sötétedett; korán kellett a világosság. Galambosné meggyujtotta a lámpát a szobában és a konyhában.

A férfiak az istállóban, az asszonyok a házkörül foglalatoskodtak, igy nem vették észre, hogy a kis Marika besompolygott a konyhába, azután a szobába. Piciny apró kis lábaival az asztalhoz tipegett, bele fogodzott az asztal lábába és gyermek eszével megfogta az asztalteritőt és lehuzta az égő lámpával együtt. Zajt csapott a